

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor
Dyddiad:	20 Ebrill 2015 14 Mai 2015
Pwnc:	Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Archwilio
Aelod(au) Portffolio:	Alwyn Rowlands
Pennaeth Gwasanaeth:	Lynn Ball
Awdur yr Adroddiad:	Awena Walkden
Rhif Ffôn:	2563
E-bost:	
Aelodau Lleol:	D/B

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau
<p>Mae'r Pwyllgor Gwaith yn argymhell i'r Cyngor ei fod yn cymeradwyo'r newidiadau i Gyfansoddiad y Cyngor, sef cylch gorchwyl newydd ar gyfer y Pwyllgor Archwilio fel y caiff ei nodi yn yr Atodiad i'r Adroddiad hwn.</p> <p><u>Rhesymau</u></p> <p>Gwnaed cais gan y Dirprwy Brif Weithredwr i newid cylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio i adlewyrchu newidiadau mewn arfer dda fel oedd yn cael ei ragweld yn y Safonau Archwilio Mewnol Sector Cyhoeddus (2013), Mesur Llywodraeth Leol 2011, Rheoliadau Archwilio a Chyfrifon 2010 ac yn arbennig Cyfarwyddyd CIPFA 2014.</p> <p>Yn dilyn adolygu'r Cyfarwyddyd CIPFA newydd yn erbyn cylch gorchwyl cyfredol y Pwyllgor Archwilio, mae'r Pennaeth Proffesiwn (Archwilio Mewnol) o'r farn nad yw'r cylch gorchwyl yn nodi'n glir iawn beth yw pwrpasau'r Pwyllgor. Felly mewn cyfarfod ar 10 Rhagfyr 2014, penderfynodd y Pwyllgor Archwilio argymhell i'r Cyngor newid enw'r Pwyllgor i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant er mwyn amlygu rôl uwch y Pwyllgor. Ar 9 Chwefror 2015, cytunodd y Pwyllgor ar gylich gorchwyl newydd yn unol â'r Atodiad i'r Adroddiad hwn.</p>

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?
<p>Yr unig opsiwn arall ar gael fyddai cadw pethau fel ag y maent. Fodd bynnag, mae'n cael ei gydnabod yn gorfforaethol, a chan y Pwyllgor Archwilio, fod angen diwygio'r cylch gorchwyl er mwyn cydymffurfio â'r arferion gorau cyfredol ynghyd â Charwyddyd CIPFA.</p>

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?
<p>Newid cyfansoddiadol yw hwn y mae angen i'r Pwyllgor Gwaith wneud sylwadau arno cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cyngor llawn.</p>

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
Ydyw

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Ydyw

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?	Beth oedd eu sylwadau?
1 Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Wedi ei gychwyn gan y Dirprwy Brif Weithredwr
2 Cyllid / Adran 151 (mandadol)	
3 Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Awdur yr adroddiad.
4 Adnoddau Dynol (AD)	
5 Eiddo	
6 Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7 Sgriwtini	
8 Aelodau Lleol	
9 Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	Pennaeth Proffesiwn (Archwilio Mewnol) a holl Aelodau Pwyllgor Archwilio'r Cyngor.

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)	
1 Economaidd	
2 Gwrthdodi	
3 Trosedd ac Anhrefn	
4 Amgylcheddol	
5 Cydraddoldebau	
6 Cytundebau Canlyniad	
7 Arall	

F - Atodiadau:
Cylch gorchwyl newydd a awgrymir

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Mae'r cylch gorchwyl cyfredol i'w weld yn <http://www.anglesey.gov.uk/council-and-democracy/councillors-democracy-and-elections/constitution/constitution-part-3-responsibility-for-functions/constitution-34-regulatory-and-other-committees/>

Cyngor Sir Ynys Môn

3.4.8 Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu – DRAFFT ARFAETHEDIG o Gylch Gorchwyl

3.4.8.1 Pwrpas

3.4.8.1.1 Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn elfen allweddol o fframwaith llywodraethu'r Cyngor ac yn darparu adnodd annibynnol a lefel uchel i gefnogi llywodraethu da a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.

3.4.8.1.2 Mae'r Pwyllgor yn darparu i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant sicrwydd annibynnol ar ddigonolrwydd y fframwaith llywodraethu a rheoli risg, yr amgylchedd rheoli mewnol, a chywirdeb yr adroddiadau ariannol. Trwy oruchwylio gwaith archwilio mewnol ac allanol a rheoleiddwyr eraill mae'n gwneud cyfraniad pwysig i sicrhau bod trefniadau sicrwydd effeithiol wedi eu sefydlu.

3.4.8.1.3 Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu wedi ei nodi isod.

3.4.8.1.4 Bydd y Pwyllgor yn cael cyngor gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) fel y swyddog gyda chyfrifoldeb am weinyddiaeth ariannol, a chan yr archwilwyr allanol a mewnol. Gallant hefyd, o fewn cyllideb a gymeradwywyd, ofyn am gyngor annibynnol o'r tu allan i'r Cyngor.

3.4.8.1.5 Bydd gan archwilwyr mewnol/allanol y Cyngor hawl i ofyn i Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio ystyried unrhyw fater y mae'r archwilwyr yn credu y dylid ei ddwyn i sylw'r Cyngor.

3.4.8.2 Llywodraethu Corfforaethol

3.4.8.2.1 Adolygu trefniadau'r Cyngor ar gyfer llywodraethu corfforaethol a chytuno ar gamau i sicrhau cydymffurfiaeth ag arferion gorau.

3.4.8.2.2 Monitro cydymffurfiaeth y Cyngor gyda'i safonau ei hun a rheolaethau a safonau cyhoeddus eraill, gan gynnwys cydymffurfio â gofynion statudol a gofynion lechyd a Diogelwch.

3.4.8.2.3 Sicrhau bod gan y Cyngor system gadarn o reolaeth fewnol sy'n hwyluso gweithredu swyddogaethau'n effeithiol ac sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

3.4.8.2.4 Monitro effeithiolrwydd yr amgylchedd rheoli, yn cynnwys trefniadau ar gyfer sicrhau gwerth am arian.

3.4.8.2.5 Adolygu effeithiolrwydd rheolaeth fewnol o leiaf unwaith y flwyddyn a goruchwylio'r gwaith o gynhyrchu ac argymhell mabwysiadu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar adeg llofnodi a dyddio'r cyfrifon blynyddol gan y swyddog ariannol perthnasol ar yr hwyraf.

3.4.8.2.6 Darparu adroddiad blynyddol i'r Cyngor ar berfformiad ac effeithiolrwydd y Pwyllgor.

3.4.8.2.7 Parhau i adolygu trefniadau llywodraethol sy'n ymwneud â phartneriaethau sylweddol y mae'r Cyngor yn barti iddynt a chadw dan adolygiad effeithiolrwydd trefniadau'r Cyngor ar gyfer ymdrin â gweithio mewn partneriaeth.

3.4.8.2.8 Gall y Pwyllgor adolygu materion llywodraethiant corfforaethol, rheoli risg a rheolaeth fewnol mewn perthynas â chyflawni unrhyw un o swyddogaethau'r Cyngor. Yn ogystal ag adolygu dogfennau, wrth gyflawni rôl archwilio, gall fynnu bod unrhyw aelod neu swyddog o'r Cyngor yn mynychu'r Pwyllgor i roi eglurhad ar faterion sydd o fewn eu cylch gorchwyl:

- (i) cydymffurfiaeth neu fel arall gyda gweithdrefnau'r Cyngor;
- (ii) cydymffurfiaeth neu fel arall gyda safonau llywodraethiant corfforaethol a sefydlwyd;
- (iii) i ba raddau y mae risg wedi ei hystyried a chael sylw; ac mae'n ddyletswydd ar yr unigolion i fynychu os oes gofyn.

3.4.8.3 Rheoli Risg

3.4.8.3.1 Datblygu a pharhau i adolygu Strategaeth Rheoli Risg ar gyfer y Cyngor.

3.4.8.3.2 Adolygu'r gwaith o ddatblygu, gweithredu ac ymwreiddio rheoli risg o fewn y Cyngor gan gynnwys gwneud adroddiadau ac argymhellion i'r Cyngor ar ddigonolrwydd y trefniadau hynny.

3.4.8.3.3 Adolygu'r Gofrestr Risg Corfforaethol a, lle bo'n briodol, gofyn am ymateb gan reolwyr ar gamau i reoli risgiau.

3.4.8.3.4 Adolygu proffil risg y Cyngor a'r sicrwydd bod camau'n cael eu cymryd ar faterion yn gysylltiedig â risg, gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud â phartneriaethau arwyddocaol.

3.4.8.3.5 Codi ymwybyddiaeth o faterion rheoli risg o fewn y Cyngor a sicrhau bod anghenion hyfforddiant ac addysg mewn perthynas â rheoli risg yn cael eu hamlygu ac yn cael sylw.

3.4.8.3.6 Sicrhau bod llinellau adrodd priodol ac effeithiol wedi eu sefydlu ar gyfer cyfathrebu yng nghyd-destun Rheoli Risg

3.4.8.4 Cyfrifon Ariannol

3.4.8.4.1 Adolygu a sgriwteiddio datganiad cyfrifon y Cyngor cyn iddo gael ei fabwysiadu gan y Cyngor llawn i sicrhau bod polisiau cyfrifo cywir wedi cael eu dilyn a bod yr holl bryderon sy'n codi o'r datganiad ariannol neu'r archwiliad yn cael eu dwyn i sylw'r Cyngor trwy adroddiadau ac argymhellion priodol.

3.4.8.4.2 Sgriwteiddio Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor a'r Adroddiad Blynyddol ar Weithgareddau'r Trysorlys cyn eu cymeradwyo gan y Cyngor.

3.4.8.4.3 Derbyn adroddiadau chwe misol ar Reoli'r Trysorlys er mwyn monitro datblygiadau a thueddiadau.

3.4.8.4.4 Adolygu amlygiad risg y Cyngor a'i allu i reoli risg mewn perthynas â'i weithgareddau Rheoli'r Trysorlys.

3.4.8.4.5 Rhoi unrhyw gyfarwyddiadau ynghylch cofnodiadau cyfrifo a systemau rheoli fel y mynnir gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005.

3.4.8.5 Archwilio Mewnol ac Allanol

3.4.8.5.1 Cymeradwyo'r Siarter Archwilio Mewnol a sicrhau bod y Siarter yn darparu'r lefel angenrheidiol o awdurdod ac annibyniaeth sefydliadol i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol gyflawni ei waith yn effeithiol.

3.4.8.5.2 Cymeradwyo'r penderfyniadau ynglŷn â phenodi a diswyddo prif swyddog archwilio a thâl y prif swyddog archwilio.

3.4.8.5.3 Ystyried strategaethau cynllunio archwilio yr archwilwyr mewnol ac allanol gan gynnwys ffi yr archwilwyr allanol.

3.4.8.5.4 Cymeradwyo'r Cynllun Archwilio Mewnol sydd yn seiliedig ar risg a sicrhau bod cyllideb ac adnoddau archwilio mewnol digonol ar gael i'w gwblhau.

3.4.8.5.5 Ystyried adroddiadau blynyddol a barn yr archwilwyr mewnol ac allanol gan gynnwys ystyried Llythyr Blynyddol yr archwiliwr allanol.

3.4.8.5.6 Ystyried adroddiadau unigol Archwilio Mewnol a rheolyddion allanol, gan gynnwys Swyddfa Archwilio Cymru.

3.4.8.5.7 Adolygu cynnydd o ran cyflawni'r Cynllun Archwilio Mewnol a Strategaeth Archwilio Mewnol drwy dderbyn ac ystyried adroddiadau cynnydd chwarterol gan y prif swyddog archwilio.

3.4.8.5.8 Ystyried ymateb rheolwyr i faterion a godwyd gan yr archwiliwr mewnol a rheoleiddwyr allanol, a lle bo'n briodol, gofyn am ymateb gan reolwyr.

3.4.8.5.9 Adolygu perfformiad archwilwyr mewnol ac allanol yn flynyddol.

3.4.8.5.10 Mae hawl gan archwilwyr allanol a mewnol y Cyngor i ofyn i Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ystyried unrhyw fater y mae'r archwilwyr yn credu y dylid ei ddwyn i sylw'r Cyngor.

3.4.8.5.11 Ystyried Adroddiad Blynyddol a barn y Rheolydd archwilio a chrynodeb o weithgareddau archwilio mewnol (gwirioneddol ac arfaethedig) a lefel y sicrwydd y gall roi ar gyfer trefniadau llywodraethiant corfforaethol y Cyngor.

3.4.8.6 Atal Twyll a Llygredd

3.4.8.6.1 Adolygu polisiau'r Cyngor a threfniadau gweithredol i swyddogion ac aelodau godi pryderon yn gyfrinachol am gamweddau posibl mewn adroddiadau ariannol a materion eraill, gan gynnwys camau dilynol priodol.

3.4.8.6.2 Adolygu polisi a gweithdrefnau'r Cyngor ar gyfer atal, canfod, ymchwilio ac erlyn twyll a llygredd.

3.4.8.6.3 Adolygu systemau a rheolaethau'r Cyngor ar gyfer atal llwgrwobrwyo a derbyn adroddiadau ar ddiffyg cydymffurfio.

3.4.8.6.4 Derbyn adroddiad blynyddol gan y Swyddog Corfforaethol Atal Twyll ar yr holl anghysondebau a amheuir gan gynnwys unrhyw achosion o dwyll a llygredd.

3.4.8.6.5 Derbyn adroddiad blynyddol gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) ar weithredu'r polisi.

3.4.8.7 Adnoddau Ymgynghorol

3.4.8.7.1 Bydd y Pwyllgor yn cael ei gynghori gan y Swyddog Adran 151 dynodedig fel y swyddog sy'n gyfrifol am weinyddiaeth ariannol, a chan yr archwilwyr allanol a mewnol. Yn ychwanegol fe allant hefyd, o fewn cyllideb a gymeradwywyd, geisio cyngor annibynnol o'r tu allan i'r Cyngor.

3.4.8.8 Amllder

3.4.8.8.1 Isafswm o 4 cyfarfod y flwyddyn.

3.4.8.8.2 Rhaid i'r Pwyllgor gyfarfod os bydd y Cyngor yn ei gyfanrwydd yn penderfynu y dylai, neu os bydd o leiaf un rhan o dair o aelodau'r pwyllgor yn gofyn yn ysgrifenedig i Gadeirydd y Pwyllgor am gyfarfod.

3.4.8.9 Aelodaeth

3.4.8.9.1 Wyth aelod o'r Cyngor, i fod yn wleidyddol gytbwys, yn ogystal â hyd at ddau aelod cyfetholedig llewg i'w penodi gan y Pwyllgor.

3.4.8.9.2 Ni fydd Aelodau'r Pwyllgor Gwaith yn gymwys i fod yn aelodau o'r Pwyllgor hwn. Mae angen i'r Deilydd Portffolio Cyllid, cyn belled ag y bo modd, i fynychu pob cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.

3.4.8.9.3 Aelodau cyfetholedig, sydd ddim yn aelodau o'r Cyngor, i gael eu recriwtio ar gyfer sgiliau priodol i waith y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, ac i'w penodi gan aelodau Cynghorwyr y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu am gyfnod penodol i gael ei benderfynu ganddynt pan fydd y penodiad yn cael ei wneud.

3.4.8.9.4 Bydd pob aelod o'r Pwyllgor yn cael pleidlais.

3.4.8.9.5 Bydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn penodi ei Gadeirydd ac ni fydd yn aelod o unrhyw un o'r grwpiau a gynrychiolir ar y Pwyllgor Gwaith ac eithrio pan fydd pob grŵp yn cael ei gynrychioli ar y Pwyllgor Gwaith (a gallai fod yn aelod cyfetholedig).